

הערות נוספות לסוגיא עוסק במצוה פטור מן המצוה

1. רש"י בסוגיא זו בסוכה דף כ"ה וכ"ו סובר שדין עבפמה"מ הוא פשוטו כמשמעו וכל זמן שהוא עסוק במצוה פטור מכל שאר המצוות, וכן משמע מן הגאונים ומהרמב"ם. אולם תוס' פליגי ומפאת קושיותיהם סברי שכלל זה של עבפמה"מ הוא רק כשא"א לקיים שניהם וכי

2. ונראה להסביר שלפי תוס', השאלה היא רק שאלה פורמאלית לענין קדימה, וכמו שיש דין אין מעבירין על המצוות, בפרק ב' דשבת, לגבי מקום, כך יש דין של קדימה לענין זמן. אבל רש"י יסבור שהנימוק הוא שהרי כל ענין עשיית המצוות הוא שהאדם ירגיש נוכחותו של השי"ת ושהוא נכנע לו ע"י ציות למצוותו וכך הוא ער למלכות שמים, ומכיון שכך מה לי מצוה זו או אחרת ואם כבר תודעתו מופנית לשמים מדוע ישנה למצוה אחרת. ועל כן, לתוס' אם אפשר לקיים שניהם הלא אין בעיה של קדימה ועליו לקיים שתי המצוות, ולרש"י כל זמן שעשיית המצוה הראשונה ממלאת את תפקידה אין טעם להסירו ולהעבירו ממצוה זו למצוה אחרת.

3. ולפי זה אפשר לברר עוד ענין בסוגיא זו בדף כ"ו ע"ו הברייתא לענין מוכרי ספרים תפילין ומזוזות וכן מוכרי תכלת שהם פטורים מכל המצוות. לתוס' קשה וכי עסוקים במצוות הם, הלא הם עסוקים בהכשר מצוות ולא במצוות עצמן שהלא אין ברכה על כתיבת תפילין או עיבוד העורות וכי, ואין טעם להקדים הכשר מצוה למצוה עצמה בסדר העדיפויות והקדימות. אבל לרש"י מובן שאם כי אינם אלא הכשר מצוות בכל זאת למעשה הם עסוקים בדברים שמעניקים להם תודעת השי"ת ומצוותיו וכך הם מודעים לנוכחותו של ה' בחייהם ועל כן אין להם להפסיק למצוה אחרת.

4. (מוצאי החג -- לענין הנזכר לעיל #2):

לשם חלק האגדה, ואודי אף בחלק ההלכה, לנסח הנ"ל קצת אחרת: תוס', ס"ל שכל מ"ע היא לא רק יחידה בפ"ע, אלא יש לה אופי מיוחד ובגולה שאינה ניתנת לתמורה, ואין לה תחליף במצוה אחרת כלשהי, ועל כן יש דין קדימה במצוות כך שעובפמה"מ, והטעם הוא שהוא אנוס מפי הגבורה ולכן זה תופס רק בשא"א לקיים שניהם. אבל רש"י יסבור שבאופן יסודי, חרף כל השינויים בין המצוות השונות, כולן שווין בזה שכל אחת משמשת צינור לדבקות בהשי"ת וא"כ מה לי מצוה זו מה לי מצוה אחרת. ודומה לזה מאמרו של רבי: מה לי שחיטה מן הצואר וכי' אלא לצרף את ישראל (מ"ית שמיני פ"ז, והשוה ב"ר פרשה מ"ה פס' א' בשם רב)

5. ואולי : לרש"י הלא קשה אם כל מצוה שוה לחברתה, מדוע לא יעשה אדם מצוה אחת כל היום וכל ימי חייו ולא יזדקק לכל שאר המצוות? אלא, שיש להשתמש בחידושו של הרמ"ק -- מצדו. מצדנו ורצונו הוא שניגש למצוות כאילו כל אחת סגולית אם כי כאמת מצדו כולן מצוה אחת...